

NORDISKE

2 - APRIL 2021

FORENINGEN
NORDEN

Meget mere NORDEN

Interview med
udenrigsministeren:

**Vi har et historisk tæt
samarbejde i Norden**

Medlemskab af Foreningen Norden betyder noget – også under pandemien

Foreningen Norden var tidligt ude med at understrege vigtigheden af et tættere nordisk samarbejde på sundhedsområdet for et år siden, da corona-pandemien spredte sig. Vi kom med en klar melding om, at vi skulle skabe en nordisk sundhedsunion. Det virkede!

I september sidste år besluttede de nordiske sundhedsministre at samarbejde om bl.a. forsyningssikkerhed og lægemidler og i november gik Norden sammen om at styrke forskningssamarbejdet for at ruste sig til fremtidige pandemier.

Foreningen Norden kan med 10.000 medlemmer være med til at rykke. Vi får ikke alt, men det har betydning, når en stor folkelig forening går ind i debatten og stiller krav.

Nu afsøges forskellige muligheder for at få mere gang i forskningen og produktionen af vacciner. Må vi i den forbindelse i al stilfærdighed minde vores regering om, at der findes en nor-

disk mulighed, som helt klart vil give befolkningerne langt større tryghed end de løsninger, der indtil videre har været forsøgt.

I Norden findes et videnskabeligt beredskab inden for det sundhedsfaglige område, som mange andre misunder os, lige som vi har kæmpestore spillere på det globale marked inden for medicinalindustrien. Alene i Øresundsregionen ligger vi blandt de absolut stærkeste forskningsenheder i verden på sundhedsområdet, hvis vi ser universiteterne på Sjælland og i Skåne under ét. Så vi behøver ikke at bevæge os langt væk for at finde partnere, når vi skal opbygge et bedre beredskab til at imødegå fremtidige sundhedskriser.

Norden ligger ligefor, og befolkningerne føler sig trygge ved Norden og nordisk samarbejde samtidig med, at det logistisk er en overkommelig regional størrelse at arbejde ud fra.

Som små lande kan der være en

stor fordel i at samarbejde inden for de forskellige specialeområder. Det vil give mere velfærd for færre penge – og større tryghed for de nordiske medborgere!

Marion Pedersen
Landsformand

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Marion Pedersen
Generalsekretær: Peter Jon Larsen

Protektor:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:
Pia Alø Visser, Rosendahls a/s.

Annoncesalg:
Rosendahl Mediaservice,
Hanne Ovistgaard, hq@rosendahls.dk
Telefon: 76 10 11 42

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober.

Næste nummer omdeles 22. – 25. juni.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls a/s.

Forsidefoto: Udenrigsminister Jeppe Kofod (S), taler under Nordisk Råds session i Stockholm i 2019. Foto: Johannes Jansson, norden.org

Medlemskab: Du bliver medlem for 295,- om året, 390,- for en husstand, 195,- for pensionist og 240,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:
www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Udenrigsministeren:

Vi har et historisk tæt samarbejde

Ifølge udenrigsminister Jeppe Kofod (S) er det udenrigspolitiske samarbejde i Norden historisk tæt. Det hænger sammen med at udenrigsministrene mødes oftere end nogensinde, ikke på trods af, men på grund af pandemien.

Vi møder Jeppe Kofod til kaffe på hans kontor. Iført mundbind, indtil vi sætter os ned, og journalisten har fremvist en frisk, negativ coronatest i ministerens forkontor. Corona er da også vores første

samtaleemne, fordi det er præcis et år siden, at Jeppe Kofod og de øvrige nordiske udenrigsministre kaldte deres rejsende borgere hjem fra alle dele af verden – godt 100.000 alene fra dansk side.

- I sidste uge mødtes de nordiske udenrigsministre med vores britiske kollega og sidste år havde vi fælles møde med den canadiske udenrigsminister, dels for bl.a. at tale Arktis og transatlantisk samarbejde, men også fordi Canada og Norden har mange ligheder, siger Jeppe Kofod. Glimt fra Nordiskes interview med ministeren. Foto: Sissel Böss.

Glimt fra interviewet med Jeppe Kofod, hvis nordiske forståelse blev vakt, da han som gymnasieelev fik lejlighed til en måneds ophold på gymnasiet i Visby på Gotland.
Foto: Sissel Böss.

- Her stod det nordiske ambassadesamarbejde virkelig sin prøve. Samarbejdet var praktisk og voldsomt vidtrækkende. Beslutningen var skelsættende og vi løftede denne enorme opgave i et frugtbart fællesskab. Hvis vi ikke havde kunnet hjælpe hinanden på tværs af de nordiske lande, var mange kommet hjem langt senere. Men vi gjorde det!

Helt lavpraktisk kunne det komme til udtryk i husly til en dansk særudsending med en madras

på gulvet på den finske ambassade i Peru. Eller tæt koordination mellem landenes udsendte helt op til afgang, så alle pladser på de ekstraordinære særfly kunne fyldes op med kort varsel.

Danmark havde i 2020 formandskabet for det nordiske regeringsamarbejde, som Finland nu har overtaget.

- Jeg tror ikke, at vi nogensinde har mødtes så meget som nu. Så sent som i går havde vi i den

Hvordan er det nordiske samarbejde opstået?

Læser man Udenrigsministeriets beskrivelse af samarbejdet, tillægges Foreningen Norden afgørende betydning. Ministeriet skriver således på um.dk:

- Historisk er det nordiske samarbejde startet som et mellemfolkeligt samarbejde på græsrodsniveau, hvor bl.a. foreningen Norden har skabt et fundament for samarbejde og samhørighed i Norden.

nordiske udenrigsministerkreds møde med den britiske udenrigsminister Dominic Raab og i sidste uge mødtes vi alene i vores kreds. Vi har et tæt, uformelt, ubureaukratisk samarbejde, som er historisk tæt i disse år. Naturligvis er mange møder online og rent praktisk er det nemmere at mødes på den måde, men vi har bestemt også brug for at sidde sammen til en middag og se hinanden i øjnene, siger Jeppe Kofod, som i sommer havde tre af sine kolleger med på Strandhotellet i Sandvig på hans fødeø Bornholm, mens to andre var med på en storskærm.

Danmark i Sikkerhedsrådet

Ministeren har eksempler på en række nordiske samarbejder med til mødet med Nordiske. Et af dem tales der meget om i offentligheden i disse dage, udpegelsen af den tidligere Venstre-minister Kristian Jensen som særlig repræsentant for at sikre Danmark en plads i FNs Sikkerhedsråd i 2025-26.

- De ti frie pladser i Sikkerhedsrådet vil der altid være rift om, men vi har en stærk nordisk tradition for at bakke hinanden op, når vi kandiderer. Vi har tidligere fået valgt Norge, fordi vi samarbejdede nordisk, og nu hjælper de andre lande os.

Et af de samarbejder, som Jeppe Kofod fremhæver med særlig tilfredshed blev til under Danmarks nordiske formandskab sidste år. Samarbejdet blev udmøntet under overskriften konfliktforebyggelse.

- Vi besluttede at konfliktforebyggelse primært skulle handle om kvinder, fred og sikkerhed. Dernæst satte vi os ned og udpegede fem geografiske fokusområder, hvor hvert af de nordiske lande forpligtede sig til at gøre en særlig indsats for kvinder, fred og sikkerhed. Da Danmark fra november sidste år har stået i spidsen for NATOs mission i Irak, valgte vi Irak.

13 nordiske ambassadesamarbejder

Et andet samarbejde, som Kofod anser for at være af stor praktisk nytteværdi, er ambassadesamarbejdet. I øjeblikket deltager Danmark i 21 såkaldte samlokaliseringer, heraf 13 i nordisk regi. Løsningerne spænder fra det fælles ambassadeprojekt i Berlin til lejemål i samme kontorhus eller udlejning af enkeltstående kontorer til en medarbejder fra et andet nordisk land.

- I øjeblikket arbejder vi på et projekt, hvis mål er at huse de islandske og norske ambassader i den danske ambassadebygning i London. Samlokalisering giver fleksibilitet og vi anvender ressourcerne bedre, samtidig med at vi styrker nordisk samarbejde og profilering, siger Kofod og fremhæver, at Danmark under formandskabet i Nordisk Ministerråd sidste år sikrede en ny permanent ambassadepulje på foreløbigt fire mio. kroner, som skal fremme fællesnordiske initiativer om fremme af fælles værdier og nordiske løsninger.

Stor nordisk aktivitet i FN

I de seneste to år har Danmark været medlem af FNs Menneskerettighedsråd og her er det nordiske samarbejde udvidet med de tre baltiske lande.

- Alene under den nuværende samling [22. februar-23. marts] har vi afgivet omkring 34 fælles nordisk-baltiske indlæg, som spænder fra indlæg om situationen i Sri Lanka og Hviderusland til emner som tortur, religions- og trosfrihed og menneskeretsforkæmpere. Det er et særdeles velfungerende samarbejde, siger ministeren og påpeger, at Danmark har overtaget det overordnede ansvar for nordiske indlæg i FNs Sikkerhedsråd og Generalforsamlingen.

- Vi har efterhånden en lang tradition for fælles nordiske indlæg, simpelthen fordi det kan betale sig. Vi får større vægt til at fremme de fælles prioriteringer, som for eksempel ønsket om åbne møder i Sikkerhedsrådet om klima-sikkerhed, bekymring for menneskerettigheder i Hviderusland og sikkerhedspolitiske aspekter af corona.

Netop corona har stukket en kæp i hjulet på det nordiske samarbejde.

- I forbindelse med pandemien medfører det desværre meget besvær for mange mennesker - at der har været forskellige strategier i de forskellige lande. Det gør stadig ondt, og da jeg ofte er på Bornholm, har jeg selv mærket mange af besværlighederne ved at skulle passere gennem Sverige. Nej, det er ikke den smukkeste stund i det nordiske samarbejde, medgiver Jeppe Kofod, som tilføjer at de nordiske samarbejdsministre vil følge op på erfaringerne, så samarbejdet kan blive mærkbart bedre ved eventuelle kommende kriser.

Samarbejdet må ikke sættes over styr

- Vi har ikke råd til at sætte samarbejdet over styr og vi er da heldigvis også solidt forbundne med fælles kulturelle og historiske værdier som humor, tillid, ansvarlighed, solidaritet og samme ideer om rettigheder og pligter. Derfor ser mange andre lande og regioner op til Norden som samfundsmodel, og derfor vil mange af dem uhyre gerne samarbejde med os. Det nordiske samarbejdsfundament er solidt og udbygges konstant og derfor er jeg helt sikker på, at udbygningen tager endnu mere fart, når vi er på den anden side af pandemien, lyder det fra Jeppe Kofod.

Hans egne personlige, nordiske bånd blev for alvor skabt, da han under gymnasietiden var på en måneds udveksling i Visby på Gotland. Opholdet kom til at betyde meget for Kofod og var blandt andet med til, at han senere i uddannelsessamarbejdet Nordplus med held kæmpede for at inddrage de baltiske lande.

- Sverige er en del af mig, både fordi jeg kommer fra Bornholm og fordi jeg har en svensk svigermor. Min bedstefar havde ødegård i Sverige og Norden i det hele taget har altid været naturlig for mig - både som politiker og som menneske. eø

Marion Pedersen, selvstændig erhvervsdrivende og medlem af Folketinget for Venstre i en årrække i perioden fra 2003 til 2011, bl.a. formand for Udenrigsudvalget, sit partis Øresundsordfører samt næstformand i den danske delegation til Nordisk Råd. Her overrækker hun og daværende formand Mogens Jensen Foreningen Nordens hæderspris til Bent Fabricius-Bjerre under foreningens repræsentantskabsmøde i Rødovre i 2019, hvilket blev kunstnerens sidste offentlige optræden, idet han døde året efter. Foto: Jakob Carlsen.

Den rummelige og udogmatiske formandsvikar

Marion Pedersen troede, at hun blot skulle holde formandsstolen varm i et par måneder, men på grund af corona bliver det til næsten to år som formand for Foreningen Norden.

Marion er et sjældent udogmatisk menneske. Som medlem af Folketinget for Venstre og i Nordisk Råd samarbejdede hun bredere end de fleste og som politisk leder af Foreningen Norden har hun formået at fortsætte traditionen med at undgå partipolitisk grøftegravning.

Hendes liberale og frisindede tankegang dokumenteres ved, at hun i tidens løb har foreslået både en konservativ og en enhedslisterepræsentant som formand for Foreningen Norden. Den konservative er Lars Barfoed, som måske bliver ny formand til maj. Den venstreorienterede er Line Barfod. Begge

har siddet i Foreningen Nordens landsstyrelse i en årrække.

Handler om, hvad man siger

- Partipolitik spiller ingen rolle i Foreningen Norden. Betydningen ligger i, hvad du byder ind med, hvad du siger og gør, ikke hvem du stemmer på. Selvfølgelig interesserer vi os for politik, men når det handler om at lede Foreningen og være aktiv i det daglige, er vi apolitiske i partipolitisk forstand.

- Line Barfod og jeg kan partipolitisk næppe ligge længere fra hinanden end vi gør, men hendes tværgående nordiske arbejde er hævet over partipolitik. Det oplevede jeg, da vi begge sad i Nordisk Råd og samarbejdede om mange sager, som lettere kom igennem, netop fordi vi kom fra hver sin side, og det oplever jeg den dag i dag i Foreningens landstyrelse. Det sætter jeg pris på.

- Den samme rummelighed oplever jeg hos for-

Marion Pedersen

Marion Pedersen, født 1949, bor i Kastrup på Amager, har været administrativ medarbejder i en række virksomheder, gift med Henrik Petersen, som hun ejer et autoværksted sammen med.

Fra 2005 til 2011 var hun medlem af Nordisk Råd, heraf flere år i præsidiet og økonomiudvalget. Fra 2005 til 2011 var hun medlem af Folketinget for Venstre, her blandt andet formand for Udenrigsudvalget. Har siddet i en lang række bestyrelser, råd, nævn og udvalg, herunder Håndværksrådets bestyrelse og i en årrække landsformand for DHK, organisation for medarbejdende og selvstændige kvinder. Er i dag ikke længere medlem af Venstre, ikke fordi hun ikke er liberal længere, men fordi hun synes, at Venstre har fjernet sig fra den form for liberalisme hun repræsenterer.

mandskandidat Lars Barfoed. Han har altid set langt ud over sin egen næsetip. Han ser på helheden. Han forstod som ægte folketingspolitiker at undgå at mele sin egen kage og sit eget lokalområde, hvilket er helt ok i lokalpolitik, men efter min mening dårlig stil i landspolitik.

- Dertil kommer, at Lars Barfoed af mange andre grunde er et godt bud på ny formand for Foreningen Norden. Han er visionær rent nordisk og har et stort internationalt netværk og har arbejdet aktivt og konstruktivt i landsstyrelsen i tre-fire år, siger Marion Pedersen, som selv blev kastet hovedkulds ind på formandsstolen, da Mogens Jensen i juni 2019 blev udnævnt til minister.

Langvarigt vikariat

- Jeg troede jo, at jeg skulle træde ind i et par måneder, men så kom corona som en kæp i hjulet og udsatte repræsentantskabsmødet ikke blot én, men to gange. Selvom min konstituering blev afløst af en 'rigtig' formandspost, da landsstyrelsen senere valgte mig, har det hele tiden været min ambition at kunne aflevere den bedst mulige organisation til den snarest mulige efterfølger.

- Jeg er glad for, at Mogens Jensen tog sig af jubilæumsåret, hvilket han gjorde fremragende, og på grund af corona har det været en let opgave for mig at være formand. Meget er jo gået i dvale, og vi har hverken haft fysiske møder eller andre aktiviteter, som ellers er helt vitale for en folkelig forening. Det handler jo for os, som for de fleste andre folkelige organisationer, om at medlemmerne kan se hinanden i øjnene, og jeg håber ikke, at nedlukning

gen får ret mange medlemmer til at melde sig ud. Jeg tror det heller ikke, blandt andet fordi vi så, at fire ud af fem gratis-medlemmer i jubilæumsåret besluttede at betale fuldt kontingent året efter.

Stadig langt igen

Selvom Marion Pedersen nu forlader formandsposten, har hun mange nordiske ambitioner i behold og har lyst og energi til at kæmpe for dem.

- Der er fortsat alt for mange besværligheder forbundet ved at bo og arbejde i to forskellige nordiske lande. Netop Line Barfod og jeg forsøgte i sin tid i Nordisk Råd at få medlemslandene til i højere grad at implementere EU-forordninger på samme tid og måde, fordi vi kunne se, at grænsehindringerne blev forstærkede. Desværre er der stadig alt for mange helt urimelige grænsehindringer.

- Desuden har jeg aldrig forstået, hvorfor det kan være så vanskeligt at arbejde tættere sammen i sygehus- og sundhedsvæsenet på tværs i Norden. Det gælder for eksempel på området for sjældent forekommende sygdomme, hvor det vil være snusfornuft at samle al viden på et sted i et land.

Det samme gælder forsvarssamarbejdet, som hun synes er specielt vigtigt i forhold til suverænitetshåndhævelse i og omkring de nordligste egne.

Mere samordning, tak!

- Hvis vi ser på det nordiske samarbejde under corona, er det jo heller ikke ligefrem blomstret. Hvorfor holder de nordiske lande ikke et ugentligt, digitalt møde, hvor man fortæller hinanden, hvad vi hver især har gang i? Vi har jo alle sammen særlige ministre, som har til opgave at sikre nordisk samordning.

Når Marion Pedersen har svært ved at acceptere, at det nordiske samarbejde ikke har topprioritet hos den nuværende generation af politikere skyldes det formentlig, at hun er vokset op med at grænsen mellem Danmark og Sverige nærmest ikke eksisterede.

- Som helt lille så vi jo svensk tv og jeg tog jævnlige med min farmor over Sundet. Jeg elsker det svenske sprog og de svenske vises. Den svenske vise- og sangtradition er i det hele taget vældig melodios og dejligt rullende. Mit forhold til Sverige blev cementeret yderligere, da jeg i starten af 70'erne boede sammen med en svensk mand i nærheden af Malmø og pendlede til Københavns Lufthavn, hvor jeg arbejdede. Jeg lærte at tale svensk så godt, at jeg, den dag i dag, kan møde svenskere, som spørger, hvor i Sverige jeg er født!

eø

Formandskandidat: Lars Barfoed

Foreningen Nordens landsledelse indstiller til repræsentantskabsmødet den 8. maj i Aabenraa, at tidligere minister Lars Barfoed overtager formandsposten.

Lars Barfoed, 63, er uddannet jurist i 1981 og bestred i 80'erne og 90'erne en lang række ledende poster i erhvervslivet, bl.a. var han direktør i Butikshandelens Fællesråd, Dansk Handel & Service samt Finansrådet, nu Finans Danmark.

Fra 2001 til 2015 var han medlem af Folketinget for Det Konservative Folkeparti, heraf godt tre år som formand for partiet, indtil han trak sig i 2014 og Søren Pape tog over.

Lars Barfoed var første gang minister for familie- og forbrugeranliggender fra 2005 til 2006, derefter transportminister fra 2008 til 2010 og endelig justitsminister fra 2010 til 2011. Han var også vicestatsminister i et par år.

Efter at være stoppet i Folketinget blev Lars Barfoed public affairs direktør i kommunikations-

bureauet Primetime, indtil han i april 2020 stiftede Lars Barfoed & Co., som rådgiver danske og internationale virksomheder og organisationer.

Han er næstformand i By & Havn (Københavns Havn m.m.) og formand for Danmarks Underholdningsorkester.

Lars Barfoed har været medlem af landsstyrelsen for Foreningen Norden i de seneste tre år og er bestyrelsesmedlem i Nordens Hus på Færøerne.

Hvis han vælges, skal han afløse Marion Pedersen, som i første omgang blev konstitueret formand efter at Mogens Jensen blev minister i 2019 og senere blev ordinært valgt, men som hele tiden har tilkendegivet, at hun blot ønskede at holde stolen varm indtil repræsentantskabsmødet.

Lars Barfoed ses her på Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde i rådhuset på Frederiksberg i 2018. Han er i godt selskab med daværende minister for nordisk samarbejde og tidligere formand for Foreningen Norden, Karen Ellemann.

Foto: Jakob Carlsen.

Ord og naboer i Norden – til hele bestyrelsen?

Tilbud fra Modersmålselskabet: Medlemmer af Foreningen Norden kan købe *Ord og naboer i Norden* – Nordisk nabosprogsforståelse for kun 100 kr. + fragt 49 kroner. Fragtprisen er den samme, hvis I eksempelvis vælger at købe til hele bestyrelsen. Brug kampagnekoden **FN21** på www.modersmaalsselskabet.dk/bestilling/ i feltet 'bemærkning'. Rabatten fratrækkes ikke automatisk, men vil fremgå af fakturaen. Tilbuddet løber hele 2021.

Ord og naboer i Norden

Nordisk nabosprogsforståelse

MODERSMÅL-SELSKABETS ÅRBØG 2018

Glansperiode for nordisk tv-samarbejde

Aldrig har Norden samarbejdet så meget om så mange tv-udsendelser med så mange seere. Samarbejdet er en enestående succes, som kun kan lade sig gøre, fordi vi er forbundne i Norden, siger DR-direktør.

Tag fem, betal for én! Sådan lyder det, når de nordiske public service-stationer karakteriserer deres samarbejde. Fem lande, én produktion. Fordelene ved at samproducere og samsende er så håndgribelige og åbenlyse, at selv ikke corona har kunnet lægge en dæmper på fremgangen.

Formanden for Nordvision-samarbejdet Øyvind Lund, mediedirektør hos NRK i Norge, siger ligeså, at 2020 ikke var kriseår – snarere tværtimod. I fremtiden ser det endnu bedre ud. I år og næste år kan seere se frem til hele 200 drama- og dokumentarserier og 14 samproduktioner for børn.

Mindre amerikansk, mere nordisk

Det er dog ikke mange år siden, at situationen var en helt anden. Det fortæller DRs mediedirektør Henriette Marienlund.

- Amerikansk fiktion har været fremherskende i mange år, men i de seneste fem til ti år har vi sat strategisk på nordiske samproduktioner, fordi vi oplever, at samarbejdets resultater ikke blot tiltaler vores publikum, men også er inspirerende for

Henriette Marienlunds private nordiske rødder strækker sig fra søsteren, som er gift med en svensk mand og bor i Sverige over familiehus i Småland til broderen, der har boet i Norge i et par år – og så er hun ret vild med Norge i det hele taget.
Foto: Agnete Schlichtkrull, DR.

Bonderøven er her i Finland, men det er især i Norge, at den danske serie har fået succes. Fotokreditering: Foto: Peter Wath, DR.

de involverede medarbejdere. Det er blandt andet derfor, at vi har givet hinanden håndslag på at producere 12 serier om året i regi af Nordvision, siger mediedirektøren.

Det billigste og mest umiddelbare er at samsende. Her viser det sig ofte, at eksempelvis danske serier opnår stor popularitet især i Norge. Dansk topscorer er programmet 'Bonderøven', som især nordmændene elsker, men også dramaserier som norske 'Exit' og svenske 'Familien Löwander' har succes i andre nordiske lande.

Samproduktioner vinder frem

Der bliver også flere og flere samproduktioner, hvor de enkelte stationer lægger penge i hinandens projekter. Det gælder eksempelvis det store dokumentarprojekt om Scandinavian Star og 'Muldvarpen', som også BBC var med til at producere.

- Det er meget tilfredsstillende at opleve, når en sjov ide i Danmark kan inspirere og blive realiseret til eksempelvis en norsk model. Den danske journalist Petra Nagel tilrettelagde en meget åben serie om sig selv på DR3, som en journalist fra NRK opfangede og ideudviklede til en norsk virkelighed. Det kan lade sig gøre, fordi vi øser af hinandens erfaringer og deler kvit og frit i en lang række fora. Vi har jævnlige møder mellem faktafolk, publiceringsfolk, teknologifolk og medarbejdere på børneområdet. De har det godt med hinanden på tværs af landegrænserne. Det er en

stor gave, siger Henriette Marienlund og nævner endnu et eksempel.

- Serien 'Klassen' fungerer vældig godt over for danske unge, og den har nu fået sin svenske version, simpelthen fordi unges liv ikke er ret forskelligt fra land til land. Og fordi børne- og ungdomscharaktererne taler sammen. Samarbejdet befrugter!

Samme måde at se verden på

Det er altså ifølge Henriette Marienlund i høj grad de menneskelige relationer landene imellem, som giver samproduktionerne den nordiske kvalitet, som seerne forventer.

- Men vi har også et fælles ståsted i Norden, den samme måde at se verden på. Der er både en masse ting, som forbinder os og som gør os forskellige og dét skaber fællesskab og dynamik. Disse nordiske træk har vi besluttet at understøtte. Det handler om humor, arbejdsliv, frisind, religion, tillid og meget mere. Og så handler det om at vise billeder fra vores eget nærområde.

- I en tid med virkelig meget internationalt stof er det endnu vigtigere at afspejle det, der er tæt på. Den norske ungdomsserie 'Skam' var et gennembrud, hvor unge pludselig så deres egen verden. De oplevede et nordisk liv med fælles værdier og fælles virkelighed i nordiske velfærdssamfund. Det er det liv, vi skal afspejle og derfor rider vi på en nordisk bølge, som vi selv har skabt, siger mediedirektøren.

Nordisk Gæstebud bød på retter fra otte nordiske lande

Nordens Dag 2021 markeret på en helt særlig måde.

Tidligere har folk i Norden i stort tal sluttet op om syng-sammen- og læs-sammen-kampagner på Nordens Dag den 23. marts.

Men også spis-sammen under titlen Nordisk Gæstebud har haft stor tilslutning ikke mindst blandt Foreningerne Nordens 35.000 medlemmer. Nu har pandemien i godt et år sat en stopper for den type sociale aktiviteter på biblioteker, i forsamlingshuse og skoler.

Men de nordiske entusiaster lod sig ikke stoppe på Nordens Dag i år. Derfor lagde de i samarbejde med den danske kok Kenneth Ellegaard op til Nordisk Gæstebud i private hjem med hele otte retter – en for hvert nordisk land.

Men ikke nok med det. Danmark udskrev også en fotokonkurrence om bedste måltids-foto blandt de

nordiske retter. Vinderen blev Langeskov-afdelingen, hvor Inge Napora holdt gæstebud i festligt selskab med gode venner. Der blev serveret kammuslingesalat, ovnbagt torsk og Ålandspannkaka. Flag, blomster, servietter var i Nordens farver. Hele selskabet blev enige om at gentage succesen næste år. I juni-nummeret af Nordiske bringer vi Langeskov-vinder-fotoet samt flere andre af de indsendte madbilleder. I Danmark fik Foreningen Norden oven i købet produceret en film om Nordisk Gæstebud, som indledes af Bertel Haarder og derefter viser Kenneth Ellegaard, hvordan retterne tilberedes.

Nordens Dag markerer årsdagen for de nordiske regerings underskrivelse af den nordiske 'grundlov', Helsingforsaftalen, den 23. marts 1962. Aftalen lagde grunden til de nordiske parlamenters fælles forsamling, Nordisk Råd, og det nordiske regeringssamarbejde i regi af Nordisk Ministerråd.

Se filmen ved at søge på Nordens Dag på YouTube.

Forsiden på det lille opskriftshæfte, som blev produceret i alle otte nordiske lande.

Kokken Kenneth Ellegaard er klar til at tage fat på en af de tre foreslåede hovedretter, her den færøske hovedret som er ovnbagt torsk med krydderurte-cremefraiche. Han følges af en filmfotograf, hvis film kan ses på YouTube ved at søge på Nordens Dag.

Foto: Hans-Jørgen Brun.

Nordisk musik er rodfæstet i naturen

Han begyndte efter eget udsagn som 'røvballe Musiker' og er i dag direktør for en af Europas største kunsthøjtider. Anders Beyer beretter fra sin nordiske udkigspost i Bergen.

Historien om Anders Beyers barndom og ungdom er som taget ud af et eventyr. Det er historien om vidunderbarnet fra beskedne kår i et lille bornholmsk fiskerleje, som allerede som 14-årig indledte en karriere som popmusiker, inden han blev et stort navn inden for klassisk, jazz og kultur i øvrigt. I dag sidder han på niende år som direktør for

Festspillene i Bergen og har, som de fleste fastboende danskere i andre nordiske lande, gjort sig betragtninger om Norden og nordisk samarbejde.

Folkelighed?

Anders Beyer er ikke blind for alle de begreber, man normalt forbinder med nordisk fællesskab;

sprog, geografi, demokratisering og værdisæt. Men især et dansk ord forekommer ham at gælde for hele Norden, men findes ikke på engelsk.

- Folkelighed! Hvad er det, spørger mange uden for Norden. Og det er ikke så let at forklare. *Community Projects*? Og hvad er folkehøjskole? Det glæder mig, at folkelighed er et nordisk særkende, men det er lidt irriterende, at det skal være så svært at definere – især for udlændinge. Vi må slå os til tåls med, at vi her i Norden har et fælles grundlag at leve på, som vi egentlig ikke behøver at tale så meget om. Jeg har det lidt sådan, at når nogen ikke spørger mig, så ved jeg udmærket hvad det 'nordiske' er, men når nogen spørger mig, så bliver jeg usikker, for det er svært at pinde ud i pædagogisk format.

Meget af Beyers syn på Norden er betonet af hans musikalske baggrund og han er meget bevidst om de historiske fællesnævne.

- Jeg ser det skandinaviske og nordiske sammenhold vokse frem i begyndelsen af 1900-tallet som et fælles grundlag at dyrke kunst på, anført af blandt andre Carl Nielsen, Edvard Grieg og Jean Sibelius. Senere kom en mere modernistisk holdning, som nærmest angreb de gamle mestre, ligesom det skete i kunstverdenen. Per Nørgård var en af de nye, men han talte dog stadig om 'det nordiske sinds univers', og han var som ung dybt fascineret af Sibelius' musik.

Fællesskab i nye former

- Jeg tror, at meget af det klassiske nordiske fællesskab forsvinder, men vi har stadig drømmen om et fællesskab, og den er med til at samhørigheden alligevel dukker op i nye former, som blandt andet skyldes digitaliseringen. Der sker en masse i de nordiske institutioner, som bidrager til at holde sammen på det nordiske hus og det nordiske fællesskab. Det er jo dokumenteret utallige gange, at når vi flyver i flok, kan vi gøre os meget bedre end hver for sig.

Anders Beyer har især én bestemt oplevelse om nordisk fællesskab, som han bliver ved med at glæde sig over – selvom det snart er 20 år siden den foldede sig ud, da han for Nordisk Ministerråd var ansvarlig for et samarbejde med Vest-Balkan efter borgerkrigene.

- Det handlede om at bringe unge sammen. Vi samlede unge fra Norden og bragte dem sammen med jævnaldrende fra Bosnien, Albanien, Kroatien, Serbien og Makedonien. Vi etablerede sammen med de unge et symfoniorkester, som turnerede

i Balkan-regionen. Der oplevede jeg ikke blot det nordiske fællesskabs enorme styrke, men også hvordan musik kan fungere som en del af en demokratisk proces. De unge fra Balkan oplevede, at uenighed ikke behøver udarte sig i krig, at vi var med til at skabe et fælles 'værerum', som de unge fra Balkan tog til sig. Vi fik skabt forståelse for, at vi godt kan være uenige uden at slå på hinanden.

- Jeg ved godt, at dette projekt var en dråbe i havet, men jeg glemmer aldrig, hvordan de unge voksede under orkesterets turne og jeg har den dag i dag gode bekendte fra projektets tid. En norsk jente fandt tilmed en kæreste og kommende ægtefælle på turen.

Naturen sidder i alt

Anders Beyer mener, at naturen i Norden har helt afgørende betydning for kulturen i Norden.

- Den karakteristiske klangbund for kulturen er simpelthen naturen. Naturen er nok så forskellig, men Grieg, Sibelius, Carl Nielsen, Wilhelm Stenhammar og mange andre lader deres hjemlige landskaber tone frem i kunsten. Carl Nielsen har da klart bund i fynsk muld, hvor Griegs musik er rundet af de uendelige vidder og norske bjergmassiver. Naturafhængigheden afspejles også mod nord i Island, hvor det mærkes i musikken, at komponisterne lever på urolig grund, tænk bare på Jón Leifs verk 'Geysir'. Nærheden til naturen binder os sammen, vi er rodfæstede i naturen. Det fornemmer jeg mere end nogensinde, når jeg sidder heroppe i Bergen, lyder det fra Anders Beyer, som har haft god tid til at studere forskelle og ligheder mellem de nordiske lande – især Danmark og Norge.

Da han flyttede til Bergen i 2012, var han overbevist om, at norsk og dansk mentalitet var stort set identisk.

- Men skindet bedrager! Jeg måtte arbejde hårdt for at finde ud af, hvordan klaveret spiller i Norge og blev ofte rådet til ikke at være alt for 'direkte' dansk. I en verden, hvor vi knytter bekendtskaber på tværs af store afstande og kulturelle skel, er båndet mellem Norge og Danmark dog et særligt tæt familiebånd. Nordmænd og danskere er historisk set hinandens nærmeste nationale slægtninge. Vores sprog har forskellig klang, men ordene kender vi, vi spejler os i hinandens sange, kunst og litteratur, og vi genkender os selv i hinandens syn på verden. Som alle familier deler vi sejre og nederlag, og vi inspirerer hinanden til at udvikle det samfund, vi drømmer om.

Popmusikeren der gik forkert

Anders Beyer, 62, fortæller her sin egen historie om 'popmusikeren der gik forkert', som en journalist engang beskrev Beyers løbebane.

- Jeg voksede op i Nexø og Snogebæk på det østlige Bornholm. Min mor kommer fra et fiskermiljø i Årsdale, og slægten kan føres adskillige hundrede år tilbage. Helt tilbage til dengang tyskere i 1300-tallet kom til Bornholm for at fiske – nogle af disse tyskere slog sig ned og stiftede familie. Jeg voksede op i et godt og trygt hjem helt uden finkulturel kapital. Victor Cornelius' 'I en sal på hospitalet' var hittet i mit nærmiljø. Men selvom mit hjem ikke var et hjem med klaver, fik jeg alligevel som seksårig et lille stueorgel og som 12-årig vandt jeg amatørkonkurrencen ved Sildefesten i Hasle. Blandt tilhørerne til mit klaverspil var den nok så kendte manager og impresario Eugén Tajmer og han fik hele min familie med til Sjælland.

- Utroligt nok var mine forældre med på, at der skulle tages hensyn til mit beskedne talent i en grad så hele familien flyttede til København. Jeg blev medlem af Dansk Solistforening, indspillede en lp med Poul Godskes orkester og turnerede rundt i Danmark sammen med navne som Klaus & Servants, Ulla Pia, Susanne Lana, Bent Werther, Gustav Winckler, Benny 'Fede' Hansen og Poul Bundgaard over hele Danmark.

Anders og Poul Bundgaard underholder på Søllerød Kro i 1972. Foto: privat.

Som nyuddannede musikere og dirigenter arrangerede bornholmerne Anders Beyer, dirigenten Signe Lorentzen og organisten Jakob Lorentzen en turne på fødeøen, bl.a. i Skt. Nicolai Kirke i Rønne. Signe og Anders dirigerede kammerkoret Cantus Firmus, og 17-årige Jakob akkompagnerede. Foto: privat.

På sporet

- Skolen gik det til gengæld rigtig skidt med. Vi slog os ned i Karlslunde, tæt på Tajmers virksomhed, og skoleinspektøren konstaterede hurtigt, at skole ikke var noget for mig og tilbød at finde mig en læreplads. Det var efter at jeg havde trådt min gang på fire forskellige skoler på ét år! Men en dansklærer fik mig sporet ind mod gymnasiet, hvis jeg bestod den lille latinprøve. Det klarede jeg på aftenskole og allerede i gymnasiet begyndte jeg at

undervise 1. G'ere i latin og snart også tysk, hvilket jeg var pavestolt over.

- Jeg kom på universitetet, blev cand.phil. i musikvidenskab, musiklærer, ansat som musikantmelder på Information og redaktør af Dansk Musik Tidsskrift. Poppen var for længst gledet i baggrunden. Jazz var det helt store for mig i nogle år og jeg spillede i forskellige bands. Jeg var medforfatter til bogen 'Musik i Norden' og oprettede Copenhagen Opera Festival og blev involveret i snart sagt

Anders spiller til et gallashow i Tivoli i 1974 – konferencier: journalist Vagn Simonsen. Foto: privat.

- I 2012 følte jeg nærmest, at jeg havde prøvet alt, og da nogle gode venner sagde: Du skal da til Bergen, var jeg parat til stillingen som leder af Festspillene i Bergen. Og her sidder jeg på niende år – et helt utroligt spændende job!

Transformation, kritik – og overlevelse

Anders Beyer kom til Bergen for at indlede en stor *rebranding* af Bergen Festspillene, som er en international festival over to uger hvert år i maj/juni med flere hundrede arrangementer og ca 2000 kunstnere fra hele verden. Festivalen oplevede stærk publikumsvækst og på blot tre år blev publikumsantallet fordoblet og nåede 125.000.

Men var stilen blevet leflende for populærgenren, var den klassiske og kunstneriske musik ved at forsvinde i et dårligt program? Det mente ti af Bergens tungeste kulturpersonligheder i 2016 og de satte gang i en regulær shitstorm med nådesløs kritik af Beyers måde at udvikle Festspillene på.

Han gav sig dog ikke – og bestyrelsen bakkede ham op. Allerede året efter var de kritiske røster langt mere positive.

- Selvfølgelig lyttede jeg til, hvad de kritiserede os for og med en ny formand i spidsen begyndte vi for alvor at digitalisere og streame og bevægede os i retning af en festival med et omfattende digitalt tilbud.

- Vores digitale udvikling bevirkede også, at vi sidste år, i corona-året, kunne aflyse 2000 kunstners optræden for publikum og på fire uger skabe en helt digital festival, hvor koncertsale mm blev omdannet til tv-studier. Vi fik over en million mennesker fra 122 lande til at se med, mens andre store internationale festivaler måtte lukke. Når vi – forventeligt – åbner til maj bliver det en hybridfestival med både live og streaming, siger Anders Beyer, hvis kontrakt for nylig blev forlænget til 2026. eø

alt muligt i det danske kulturliv. Det gjaldt også projekter for Nordisk Ministerråd og i 2005 tilrettelagde jeg en galla på Det Kgl. Teater i anledning af 100-året for unionsopløsningen med Sverige. Jeg var i 13 år redaktør af Nordisk Ministerråds engelske tidsskrift Nordic Sounds og har holdt foredrag om nordisk kultur på universiteter i bl.a. USA, Korea, Rusland, England, Sverige, Norge, Irland, Finland, Island, Kina og Mexico. Senest er jeg helt uforståeligt blevet ansat som professor II ved Universitet i Bergen og er blevet udpeget som medlem af komiteen af Den Internationale Ibsenpris.

Fra færøsk løsrivelse til nordisk samarbejde

Som ung var Kristina Háfoss kendt som en af Færøernes bedste konkurrencesvømmere. Senere arbejdede hun for færøsk selvstændighed, men nu står hun i spidsen for øget nordisk samarbejde som direktør for Nordisk Råd.

Af Rólant Waag Dam

- Kristina har altid overskud. Som finansminister har hun formået at vende underskud til overskud - hvert eneste år. Og som menneske og politiker er hun et organisatorisk og ideologisk talent, som sjældent er set. Altid velforberedt. Altid med fremtiden for øje. Altid med integritet og klare mål. Og altid med overskud til kolleger og til globale og lokale udfordringer.

Det er Hogni Hoydals beskrivelse af Kristina Háfoss. Han har været formand for Tjóðveldi, Færøernes selvstændighedsparti siden 2001, samme år som Háfoss blev en del af partiet. Hoydal kender Háfoss bedre end de fleste og det er derfor, at jeg har bedt om en udtalelse fra ham til denne artikel.

Færøsk power woman

Hoydals udsagn bliver understøttet af en gennemgang af hendes cv, for hun er lidt af en færøsk power woman.

Hun var den yngste kvinde nogensinde valgt i det færøske lagting i 2002. To gange har hun været minister. Første gang i 2008 med ansvar for uddannelse, forskning og kultur, anden gang i 2015 var hun finansminister. Hun været økonom i Færøernes Landsbank og haft ledende stillinger i den børsnoterede bank Føroya Banki og i Færøernes største forsikringsselskab Tryggingarfelagið Føroyar.

Hun er uddannet cand.jur. og cand.polit. fra Københavns Universitet og har sidenhen taget en CBA-lederuddannelse.

Kristina Háfoss er 45 år gammel, har fire børn, mand og nyt hus i Thorshavn, kun nogle få hundrede meter fra barndomshjemmet i Argir, en gammel bygd, som i dag er vokset sammen med og er blevet en del af Thorshavns kommune.

Landshold og guldmedaljer

- Dengang dyrkede jeg meget sport. Vi trænede 11 gange om ugen, fortæller Kristina Háfoss. Vi er hjemme hos hende og hun skuer hen over åen, som adskiller Thorshavn og Argir, ungdom og nu.

For 30 år siden, dengang Kristina var ung, var det anderledes. Ingen var i tvivl om, at Argir var Argir og Thorshavn var Thorshavn. Og dengang såvel som i dag var ingen i tvivl om, hvem Háfoss var.

Hun vandt et hav af medaljer, kom på landshol-

det allerede som 13-årig, men da Háfoss begyndte på gymnasiet fik lektierne langsomt højere prioritet end svømningen. Hun fortsatte dog med at dyrke sport og spillede volleyball, kom på ungdomslandsholdet og blev færøsk mester med klubben Fleyr i den bedste færøske liga.

- Jeg kom ud at rejse i en tidlig alder med landsholdene. Det var især i Norden og det gjorde indtryk, siger Kristina, da hun skal forklare om interessen for Norden, som hun fik i en tidlig alder.

- Det har undret mig, at vi ikke har gjort det stærke samarbejde endnu stærkere, siger Kristina Háfoss.

Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

- Jeg så hvor forskellige landene var. Men jeg så også et stærkt fælles værdigrundlag og at der er så meget, som knytter os sammen. Derfor har det også undret mig, at vi ikke har gjort det stærke samarbejde endnu stærkere, siger hun.

Krisen blev afgørende

Udlandseventyrene med landsholdsvennere i både svømning og volleyball var inspirerende for den unge teenager. Men hjemme i Færøerne var situationen langt mere alvorlig – i 1992 blev Færøerne ramt af en dyb økonomisk krise.

- At samfundet kunne kollapse økonomisk på den måde, var næsten ikke til at fatte. Hvordan kunne det gå så galt, spurgte Háfoss sig selv, mens hun læste og lyttede til forklaringer og bortforklaringer fra både politikere og erhvervslivet.

- Da besluttede jeg mig for at læse nationaløkonomi. Jeg ville have en viden om og nogle værktøjer til at forebygge, at dette kunne ske igen, siger Háfoss, som begyndte at studere på Københavns Universitet i 1995.

På kollegieværelset i den danske hovedstad lavede hun lektier og læste færøske aviser, som hun fik tilsendt med posten en gang om ugen. Hun var dybt optaget af situationen i hjemlandet, men også frustreret over, at de unge stemmer var næsten ikke eksisterende i debatten. Derfor var også som stud.polit. at Háfoss begyndte at skrive læserbreve.

- De fleste lande har indset, at det i fremtiden er nødvendigt med godt samarbejde på tværs af nationale grænser, hvis de på nogen måde skal begå sig i international sammenhæng, skrev den universitetsstuderende Háfoss blandt andet i avisen Sosialurin i 1998.

Det vakte opsigt, at en ung kvinde blandede sig i debatten. Háfoss var på det tidspunkt ikke politisk aktiv, men blev snart en del af Tjóðveldis ungdomsbewægelse, Unga Tjóðveldi, og da hun var færdiguddannet og flyttede hjem til Færøerne i sommeren 2001 blev hun først medlem af partiet Tjóðveldi og efterfølgende spurgt, om hun ville stille op til Folketingsvalget i november.

Hun fik næstflest stemmer i Tjóðveldi, 224, kun overgået af formanden Høgni Hoydal. Til lagtingsvalget året efter stillede Háfoss op igen, hun fik 310 stemmer og blev med sine 26 år den yngste kvinde i lagtinget nogensinde.

- Og så er resten historie, griner Háfoss, men siger så med en alvorlig mine, at det var det ikke.

Vraget af vælgerne

Karrieren som lagtingsmedlem blev i første omgang kort. Mindre end to år efter at hun blev valgt ind for første gang, blev der udskrevet valg igen. Háfoss stillede op, men fik næsten 200 færre stemmer denne gang, 135.

- Jeg var utrolig skuffet over, at vores løsrivelseskoalition ikke kunne holde sammen. Det var en drøm, der brast, og jeg var ikke specielt aktiv i valgkampen, da den blev skudt i gang. Efterfølgende kunne jeg så konkludere, at hvis du i en valgkamp ikke viser, at du virkelig mener det, så bliver du straffet, siger Háfoss.

De næste år par år fik Háfoss prøvet kræfter som økonom, projektleder og afdelingsleder. Hun vikarierede også som suppleant i lagtinget i nogle omgange i denne periode. Men i 2008 gjorde hun politisk comeback og blev minister. Sidenhen har hun været lagtingsmedlem eller minister indtil nu, hvor hun den 1. februar tiltrådte i Nordisk Råd.

Norden er forbillede i verden

- Norden er enestående på så mange områder. For rigtig mange lande i verden er Norden et forbillede. Og jeg tror at Norden i endnu højere grad kan blive et foregangsland inden for f.eks. uddannelse, innovation, digitalisering, miljø og vores velfærdsmodel, siger den nytiltrådte chef.

Da jeg møder hende inden tiltrædelsen er det tydeligt, at hun for længst er begyndt at forberede sig til chefstillingen i Nordisk Råd. Det er også det, Hoydal roser Háfoss for. Hendes engagement, integritet og dygtighed. Men der er også dem som mener, at hun er for dygtig; politiske modstandere som kalder hende bedrevide og belærende.

- Jeg kan ikke løbe fra, at jeg har flere uddannelser. Det gør måske, at folk gerne vil have nogle fordomme bekræftede. Men ja, jeg bruger meget tid på at forberede mig og forsøger altid at gøre mig umage. Det skal gøres ordentligt og måske er det dét, som er blevet misforstået nogle gange, siger Háfoss, hjemme i det nye hus i Thorshavn.

Siden februar har hun også nyt kontor. I København. Og fra at lave politik og arbejde med selvstændighed for de 18 små øer i Nordatlanten, skal Háfoss nu stå i spidsen for øget samarbejde mellem otte lande – Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Færøerne, Grønland og Åland.

Rólant Waag Dam er freelancejournalist og artiklen har været bragt i Arbeidsliv i Norden.

- For rigtig mange lande i verden er Norden et forbillede. Og jeg tror at Norden i endnu højere grad kan blive et foregangsland inden for eksempel uddannelse, innovation, digitalisering, miljø og vores velfærdsmodel, siger den nytiltrådte direktør for Nordisk Råd, som her ses uden for sit nye kontor, der deler adresse med Nordisk Ministerråd i København.

Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

Samme udfordring hos kunden, samme løsning – på tværs af grænserne

Tre nordiske kommunikationsbureauer tager nu konsekvensen af lighederne mellem de nordiske lande og danner et fælles bureau for nordiske kunder. Nordiske løsninger holder bare bedre, lyder det fra samarbejdets danske direktør.

Det lyder flot, nærmest almennyttigt: Vi udvikler de nordiske samfund! Vi imødekommer et behov for nordisk perspektiv!

Sådan præsenterer ComNordic sig, en ny samenslutning af nordiske kommunikationsbureauer. Hvilket naturligvis får magasinet Nordiske til at spørge hvordan dette nordiske perspektiv tager sig ud fra ComNordics udkigsposter i henholdsvis København, Oslo og Stockholm.

Svaret får vi fra Kresten Schultz Jørgensen, ejer af det danske bidrag til ComNordic, Oxyoron.

- Vi har gennem mange år iagttaget, at kundernes problemstillinger i Norden minder om hinanden, og derfor har flere bureauer i Norden da også tidligere haft sporadiske samarbejder om løsningerne. Men i ComNordic ser vi et stort potentiale, og derfor formaliserer og systematiserer vi samarbejdet i en ny forretningsenhed med skiftende medarbejdere fra vores nordiske moderselskaber.

Nordisk viden mellem kunde og bureau

- Sagt på en anden måde: Vi udveksler viden mellem bureauerne for at blive bedre. Især når vores kunder er beslægtede branche- eller markeds-mæssigt, er det jo helt oplagt, at vi internt bruger hinandens erfaringer. Nu operationaliserer vi denne viden og bliver derfor i stand til at hjælpe kunder, som 'tænker nordisk' eller arbejder på tværs af de nordiske grænser.

- Men i det hele taget er nordisk tænkte løsninger

ger ofte mere holdbare og udviklende end de rent nationale. Fordi de nordiske lande befrugter hinanden.

Kresten Schultz Jørgensen bestred for 20 år siden et job som nordisk og baltisk kommunikationsdirektør for Coca-Cola, og i dag har ComNordic også kunder, som ser Norden som ét marked, eksempelvis Telia, Nordea og Novartis.

- Mange ser stadig Norden blot som en samling af lande, og selvom vi i Norden er gode til at se forskellene mellem os, bliver vi ude fra opfattet som meget homogene. Derfor bearbejder vi også os selv i ComNordic til at opfatte vores kontorer, ikke som landekontorer, men som værende alle fire store lande på én gang i hvert kontor. Når vi evner at se os selv udefra, fremstår vi som The Nordics, som en solid monolit.

En region med luksusproblemer

Hvad er det da for fællestræk Schultz Jørgensen ser fra sin nordiske udkigspost?

- For det første er vi velstående. Vores problemer er luksusproblemer. I store træk. Det viser sig vel tydeligst ved at den offentlige samtale handler meget om identitet, om meningen med livet, om psykologi, seksualitet og politik.

- For det andet har vi institutionel tillid. Folk tror på det, de får at vide.

- For det tredje er vi homogene i den forstand, at forskellen mellem rig og fattig ikke er særlig stor. Ligheden er fremherskende i Norden.

- Disse fællestræk anerkendes af stort set alle i Norden og det er jo en stærk sammenhængskraft.

Fake news har det svært i Norden

Hvordan smitter det af på den måde, vi kommunikerer på i Norden?

- Ved at kommunikationen ikke er manipulerende,

men præget af ordentlighed og redelighed. *Fake news* har ikke stor grobund i det nordiske samfund. Vi taler hinanden op, vi motiverer og engagerer.

Hvordan beskriver du jeres eget nordiske marked, altså markedet for kommunikationsrådgivning?

- Vi sparer jo os selv for en masse bureaukrati, når vi udnytter den nordiske synergi. Det kan godt være, at vi ikke opfinder den dybe tallerken, men stordrifts- og samdriftsfordelene er lige til at plukke, når vi i forvejen har kunder, der breder sig ubesværet over de nordiske grænser. Så er det klart, at vi skal kunne følge med.

- Jeg mener også, at vi opnår en ekstra dybde i vores kommunikation. Hvis vores kunder og deres kunder oplever sig genkendt i formidlingen, så er det fordi kommunikationen virker, og jeg håber, at kommunikationen bliver mere vedkommende og relevant i det nordiske perspektiv med ekstra dybde.

Gamle penge, nye penge – ingen penge

Hvad så med forskellene. Hvordan vil du karakterisere Sverige, Danmark og Norge?

- Vi siger af og til for sjov, at Sverige er præget af

gamle penge, Norge af nye penge, Danmark af ingen penge. Der er noget om det.

- Sverige er mere klassedelt end os andre. Et stort land med gamle familier og en stor adel med nedarvede penge og privilegier. Sverige er mere hierakisk, der er flere klikker og så har landet meget store virksomheder i sammenligning med Danmark og Norge.

- Danmark er mere anarkistisk. Vi er hurtige på aftrækkeren og gode til at finde genveje. Vi taler lidt hårdt til og direkte om hinanden. Og så er vi præget af vores historie som handlende. København er jo bygget på en markedsplads, det ligger i selve byens navn.

- Nordmændene er de lidt umodne teenagere, som har behov for at fremhæve sig selv, men også er meget stolte af deres gamle bondeland. De er oprigtige, intense, og – på godt og ondt – præget af de 11.000 milliarder norske kroner, som de gennem de sidste 50 år har halet i land fra oliefelterne i Nordsøen.

- Vel er dette en grov generalisering, som netop derfor ikke altid passer. Men ofte gør den, lyder det fra Kresten Schultz Jørgensen. eø

ComNordic: Tre lande, tre chefer.
Fra venstre: Kresten Schultz Jørgensen fra Oxymoron i Danmark, Jan-Erik Larsen, adm. dir. i Kruse Larsen i Norge, Birgitta Pagot, adm.dir. i svenske Reform Society.
Foto: ComNordic.

Essay om den nordiske dimension i litteraturundervisningen

En pragmatisk og realistisk tilgang

Hvorfor ikke definere det nordiske som noget, man producerer, mere end som noget, man i forvejen har og skal forsvare? Det nordiske bør opfattes som noget, der sker i en situation, og som noget, der skabes af aktørerne på stedet. Erik Skyum-Nielsen, forfatter, underviser og foredragsholder, fremlægger her et forslag, som skal få unge til at elske de nordiske nabosprog.

Af Erik Skyum-Nielsen

Blandt modersmålslærere i de nordiske lande er man i de senere år begyndt at diskutere problemet nabosprogsundervisning på ændrede præmisser. Det fremføres på den ene side, at undervisning på og i modersmålet i sig selv udgør vores vigtigste didaktiske udfordring, og det er på den anden side i voksende omfang blevet erkendt, at nabosprogsundervisning, set helt generelt, ikke adskiller sig fra fremmedsprogsundervisning: Den opgave at oparbejde lytteforståelse og læseforståelse samt evne til at udtrykke sig mundtligt og skriftligt på andre sprog end modersmålet er principielt den samme, hvad enten det sprog, som aktuelt skal læres, befinder sig tæt på eller fjernere fra elevens eller den studerendes eget sprog.

At denne erkendelse breder sig, skyldes ikke mindst, at andre sprog end de nordiske er rykket ind i de nordiske lande. Vi lever i dag i fler- eller rettere multikulturelle nordiske samfund, og de tider er for længst forbi, da nabosprogsforpligtelsen kunne opfattes som en pædagogisk selvfølge, og hvor f.eks. min dansklærer uden videre kunne stille sig op i en klasse og læse en roman af Pär Lagerkvist op på svensk og gå ud fra, at hvis bare personskildringen og handlingen fængede os, så ville vi med det samme glemme, at det ikke lige var dansk, vi hørte. Tilsvarende ville ingen i dag turde søsætte 1950ernes udgivelsesprojekter med fællesnordisk spredning af skønlitteratur på originalsprogene.

Men billedet er bestemt ikke entydigt. Under Nordplus-programmet har man i de senere år, og med lovende resultater, forsøgt sig med lærere og lærerstuderende i rollen som sprogambassadører, og det er nærliggende at forvente, at ny undervisnings- og formidlingsteknologi i de kommende år kan muliggøre fremvæksten af en digital nabosprogsdidaktik, hvor undervisningsmaterialet ikke mindst udgøres af talende levende mennesker, der via nettet kommer på besøg hos hinanden, alt imens de bruger deres egne sprog, og hvor undervisere kan trække på oplæsnings- og samtaleprøver hentet ned fra fælles websites opbygget med henblik på download af ægte nabosprog, digitalt formidlet.

Jeg skal i det følgende præsentere nogle forslag til en praksis inden for litterær nabosprogsdidaktik, baseret på egne erfaringer fra især universitetsundervisning og folkelige foredrag. Men først bør det nok atter overvejes, hvorfor nabosprogsdidaktikken fortsat fortjener høj prioritet i Norden.

*

Hvad er det, som fører de nordiske lande sammen? Det er for det første vore nærtbeslægtede sprog og den lange fælles, skønt ikke altid konfliktfri historie. Det er for det andet den store lighed mellem landenes samfundsmodeller og eksistensen af forholdsvis solide politiske institutioner med en fælles dagsorden. Det er for det tredje familiebånd og venskabsrelationer og vidt forgrenede professionelle netværk. Endelig for det fjerde holdes de nordiske lande i dag sammen i kraft af omverdenens syn på os som foregangslande i bl.a. social, kulturel og miljømæssig henseende samt hvad ligestilling angår.

Modsat findes i dag stærke kræfter, der trækker de nordiske lande fra hinanden. Lad mig blot nævne globalisering i bredeste forstand samt en mediefremmedt, mediestyret kommunikation domineret af engelsk – med sproglige domænetab til følge inden for bl.a. forskning, undervisning og kultur. Vi skal heller ikke undervurdere den negative indflydelse af nationalisme og chauvinisme i de enkelte lande, en tendens, som optræder samtidig med en demografisk udvikling mod større diversitet, og som vel også i vidt omfang må ses som en reaktion herpå.

Personligt finder jeg det for fattigt at tage udgangspunkt i identitet og geografisk placering, hvis man vil beskrive et menneske. I stedet for kun at spørge: Hvem er du? og Hvor er du? bør man også, altid, stille spørgsmål som Hvad kan du? Hvad vil du? Hvor vil du hen? og Hvem vil du kende? Og faktisk er det nemt at få svar på sin nysgerrighed ved at nærme sig nabolandene og deres kultur og litteratur.

Som jeg oplever det, har den nordiske dimension og spørgsmålet om nordisk kultur identitet i flere årtier blandt modersmålsunderviserne udgjort De Dårige Undskyldningers Faste Holdeplads: Vi har, lyder det, ikke tid til den nordiske dimension, når så meget andet skal nås. Vi har, klager lærere, ikke fået de klare fælles ordrer ovenfra. Vi mangler de fornødne sproglige forudsætninger. Og vi mangler egnet, opdateret pædagogisk materiale til at tackle det måske allerstørste problem, at vores elever og studerende simpelt hen mangler lysten.

På denne begrædelige baggrund kunne jeg godt tænke mig stiltødt at slå til lyd for en pragmatisk og realistisk tilgang, hvor man prøver at opfatte det nordiske rum som et felt for møder mellem folk og den nordiske dimension som genstand for en åben undersøgelse. Man kunne forsøge at definere det nordiske som noget, man producerer, mere end som noget, man i forvejen har og skal forsvare. Det nordiske som noget, der bidrager til forundring og øger sansen for både fremmedhed og lighed. Det nordiske som noget, der opstår i en situation, i stedet for noget, som allerede er. Jeg tænker mig et fokus, hvor det vigtigste bliver, at elever og studerende indgår i en proces, hvor de oplever deres egen nysgerrighed som drivkraften og finder en retning at søge viden og indsigt i. Mottoet kunne så lyde: Hellere 10.000 prøvende pragmatikere end ti udbrændte ildsjæle. Ja, undskyld mig, men hvor ofte er vi ikke blevet tudet ørerne fulde med, at succesrig nabosprogsundervisning var umulig, fordi det på folkeskole-, ungdomsuddannelses- og læreruddannelsesniveau normalt var op til den enkelte lærer at vægte og forme den nordiske dimension.

Man kunne hertil svare, at ALT ALTID er op til den enkelte lærer. Hvad det handler om, er at gå over grænser mellem sprog, litteratur og virkeligheder sammen med sine elever og studerende, ud fra et ønske om at fremmedgøre det velkendte (ved at se sit eget med andres blik) og samtidig gøre det fremmede tillokkende. De følgende eksempler skal ses i lyset af et sådant ønske.

Bio Norden i Jokkmokk i Sverige.

Foto: Karin Beate Nøsterud, Norden.org

*

Mit første eksempel tager udgangspunkt i radioprogrammet "Skønlitteratur på P1" i DR den 11. september 2019, hvor studieværterne Nanna Mogensen og Klaus Rothstein havde inviteret mig i min egenskab af oversætter fra islandsk. Anledningen var udgivelsen af en digtkreds, *Sjælemesse*, af lyrikeren og prosaisten Gerður Kristný. Ingredienserne i udsendelsen var forholdsvis enkle: Ud over samtalen mellem os i studiet og med forfatteren som fjerngæst på telefonen fra Reykjavík hørte folk instrumentalsemblet ALDA opføre dele af værket *Drapa*, og desuden blev hele *Sjælemesse* oplæst på dansk, dele af værket tillige på islandsk.

Programværterne og jeg havde ikke aftalt ret meget på forhånd. Ikke desto mindre lykkedes det at få skabt en fælles passage hen over grænsen mellem to rum (København og Reykjavík), to medier (trykt tekst og lyd), to kunstarter (litteratur og musik), to sprog, fire mennesker samt, i større perspektiv: det prosaiske og det poetiske. Pauserne, som bevidst blev gjort lange, muliggjorde desuden passage mellem sproget og det ordløse.

Man skulle have troet, at dette arrangement formidlingsmæssigt set var dødsdømt på forhånd. Men det fungerede flot, ene og alene fordi det talte ord fik rum. Medvirkende hertil var også de oplæste strofers enkelhed, som hvor langdigtet, hvis emne er incest og vold, i sin optakt præsenterer scenen, en islandsk by ved vintertid:

Bærinn kvikur af ljósum og leik	Byen levende af lys og leg
Bedið var komu jólabarnsins	Man afventede julebarnets komme
Förin begar hafin yfir heiðina	Vandringen over fjeldheden allerede begyndt
Leiðin sópuð med grenigreinum	Vejen fejtet med grangrene
Stjörnur úr jarni lýstu upp stræti	Stjerner af stål lyste gader op
Skiði ristur hlíðar	Ski runeristede skråninger
Pollurinn lagður svelli	Lagunen tilfrosset
Það hvein í ísnum undan skautum barnanna	Det hvinede i isen under børnenes skøjter
eins og hníf væri brugðid á brýni	som blev en kniv hvæsset mod en klippe

Hvis en dansk skoleklasse eller et hold danske studerende fik den islandske tekst præsenteret kun på skrift, ville næppe ret mange forstå ret meget. Hvis holdene derimod fik oversættelsen parallelt med den islandske original, ville de kunne identificere en lang række ordpar, som røber sprogenes fælles oprindelse: LYS og LEG hedder det samme, og ligeledes JUL og STJERNER – og skøjter! Hvis to spalter skrift så ydermere blev ledsaget af oplæsning, enten på begge sprog eller på islandsk alene, ville alle fornemme stemningen i værket – og få lyst til at læse videre.

*

I mit andet eksempel står jeg i et kæmpestort auditorium på Københavns Universitet og skal holde fællesforelæsning i litteraturanalyse for en nystartet årgang af danskstuderende. Det er kun anden uge af studiet, og de 140 deltagere skal introduceres til novelle teori og novelleanalyse. Fokus bliver derfor opmærksomhed på novellen som genre. Men som analysetekst vælger jeg en novelle af Kjell Askildsen og læser dele af den på norsk.

"Et deilig sted" fra samlingen *Hundene i Tessaloniki* handler om et par, formentlig et ægtepar, som ankommer til et sommerhus ved havet. Det siges ikke direkte, at stedet er et, kvinden har arvet fra sine forældre, og det fremgår kun indirekte, at manden er dødtræt af, at alting hver eneste sommer skal foregå på nøjagtig samme måde som før.

Hun fortsatte å lese. Etter en stund så hun op og sa:

- Har du firt flagget?
- Ja, sa han.
- Har du? sa hun.
- Nei, sa han.
- Hvorfor sa du ja? sa hun.

Han svarte ikke. Så sa han:

- I morgen drar jeg inn til byen og kjøper en vimpel.
- Å nei, sa hun, ikke vimpel, det er så Vi har aldri hatt vimpel.

Han svarte ikke.

Manden og kvinden taler konstant forbi hinanden. Og deres indbyrdes kommunikationsproblemer er tydeligvis massive. Men der opstod under forelæsningen sådan set ingen kommunikationskløft, selv om de studerende fik prosateksten læst op på norsk, bl.a. fordi jeg på et foredragsblad (PowerPoint) havde lavet denne ordliste:

eika: egen
 ta igjen: indhente
 grind: låge (i hegn eller gærde)
 snill: sød, rar
 doen: klosett (ikke WC)
 rart: mærkeligt, sært
 månesigd: månesegl

Studerende på Det Kgl. Bibliotek i København. Foto: Yadid Levy, norden.org.

Den didaktiske strategi bestod i at benytte lejligheden til at smugle nabosprog ind i undervisningen, nu hvor situationen i forvejen lagde op til skærpet opmærksomhed over for sprog som form og for små nuancers mulige store betydning. Måske jeg derved fik medvirket til at skubbe en lille smule til de studerendes receptive beredskab? Selv fik jeg i hvert fald på selve stedet demonstreret, at man som danskstuderende roligt kan være indstillet på kontinuerlig eksponering for nabosprog.

Erfaringen viser jo, at nabosprogenes indbyrdes nærhed tilbyder nemme kommunikative gevinster i forhold til problemerne med tilegnelse af andre fremmedsprog. Nabosprogenes høje grad af verbal transparens bevirker, at elever og studerende har resurser og kompetencer, som de ofte ikke vidste at de havde. Situationen kan måske sammenlignes med den didaktiske udfordring i forbindelse med vanskelige fagtekster og ældre tekster på dansk. Også her tilsiger erfaringen os at tilstræbe en form for progression, sådan at lysten til og behovet for at forstå, hvad der står, befordrer nysgerrigheden.

Personlig kunne jeg virkelig godt tænke mig, at vi på universitetet gav de nye studerende lynkurser i norsk bokmål, svensk og nynorsk samt tidligt præsenterede dem for islandsk og færøsk. Det vil nok ikke lige foreløbig ske. Men de studerende på universitetet og læreruddannelserne og elever i både grundskolen og ungdomsuddannelserne bør have lejlighed til at smage på nabosprogene og opleve nærhed i forhold til dem. Det kan som påpeget af Anna Smedberg Bondesson i bogen *Dit språk i min mun* (2004) tjene som vej til øget sproglig, litterær og kulturel bevidsthed.

*

Hvad jeg mener med dette, kan muligvis tydeligst illustreres med det tredje eksempel, et kort digt af Tomas Tranströmer fra hans samling *Sanningsbarriären* (1978):

*Ett telefonsamtal rann ut i natten och glittrade på
landsbygden och i förstäderna.
Efteråt sov jag oroligt i hotellsängen.
Jag liknade nålen i en kompass som orienteringslöparen bär
genom skogen med bultande hjärta.*

Hvis en underviser viser denne tekst og samtidig læser den op, behøver han eller hun vel sagtens kun én eneste ordforklaring, nemlig sidste linjes præsens participium "bultande", som de fleste hurtigt vil kunne finde en dansk modsvarighed til. Man kunne nok også forklare første linjes "rann" (med "løb") og slå ned på ordet "landsbygden", som betegner spredt bebyggelse ude på landet. Men ellers er der ikke meget, en dansk læser behøver at slå sig på, og digtet løber da også ganske smukt af sted i Peter Nielsens oversættelse:

*En telefonsamtale løb ud i natten og skinnede på landet
og i forstæderne.
Bagefter sov jeg uroligt i hotelsengen.
Jeg lignede nålen i et kompas som orienteringsløberen bærer
gennem skoven med bankende hjerte.*

Her kan man egentlig kun ærgre sig over, at "skinnede" i første linje ikke lyder nær som smukt som "glittrade" i originalen. Til gengæld kan man glæde sig over, at verbet "løb" får en slags svar, da vi når ned til orienteringsløberen. Ærgerligt blot, at hjertet på dansk kun får lov til at banke og ikke te sig en smule mere vanvittigt, ligesom på svensk.

Dog, disse forskelle kommer alle sammen til at tage sig ud som småting, hvis vi sammenligner med Robert Bly's amerikanske versikon:

*A telephone call ran out into the night and shone there
over the villages and the suburbs.
Afterwards I slept restlessly in the hotel bed.
I resembled the needle in a compass that the cross country runner
on ahead carries with thumping heart through the woods.*

Nu hører man pludselig, hvor vanskeligt det hele er. For "A telephone call" dækker en opringning og er ikke helt det samme som en telefonsamtale; "the villages" dækker slet ikke "landsbygden"; det at sove "restlessly" virker en smule mere panisk end at sove "uroligt". Og en "cross country runner" har ikke i sin betegnelse den *orientering* indbygget, som netop et kompas kan hjælpe én til ikke at miste.

Samtidig går andre effekter tabt. På svensk og dansk kommer slutlinjen som et gennembrud af en ny rytme, der tilfører digtet en ligesom højtidelig tone, og Robert Bly misser fuldstændig modsætningen mellem uro og ro: At løbe – eller ligge i en seng. At ligge eller ligge uroligt. At banke eller buldre som et hjerte eller skinne ligesom en måne.

Eksemplet kan muligvis kaldes ekstremt, bl.a. fordi orienteringsløb er en speciel nordisk perversitet, der ikke svarer til det at være "cross country runner", dvs. bare terrænløber. Man kan blive helt glad ved at fornemme, hvor kort der undertiden er mellem svensk og dansk.

I mine to sidste teksteksempler, det fjerde og det femte, skal vi møde en af Norges største moderne lyrikere, Olav H. Hauge. Jeg forestiller mig nemlig, at hans poesi med fordel kan bruges i pædagogisk sammenhæng til at pirke lidt til den modvilje, mange danske læsere desværre føler over for nynorsk. Som ingredienser kunne i en konkret situation indgå: originaltekster; øvelser hvor deltagerne prøver selv at oversætte digtene, eventuelt under anvendelse af ordbøger i trykt eller digital form; samt en afsluttende samtale om, hvad problemet ved nynorsk egentlig er.

I samlingen *Dropar i austavind* (1966), der takket være Torben Brostrøm foreligger oversat til dansk i sin helhed som *Dråber i østenvind* (2004), skriver Olav H. Hauge:

I dag såg eg tvo månar, ein ny og ein gamal. Eg har stor tru på nymånen. Men det er vel den gamle.	I dag så jeg to måner, en ny og en gammel. Jeg har stor tiltro til nymånen. Men det er vel den gamle.
---	--

Her er der vel egentlig kun ét eneste oversættelsesproblem, nemlig at "tro" og "tiltro" ikke er helt det samme. Men i samme øjeblik en klasse eller et hold studerende gennem en øvelse selv bliver klar over dette, er der åbnet for en samtale, ikke nødvendigvis om nabosprog, men gerne om, hvad det vil sige at tro på noget eller have tiltro til eller tillid til noget.

I næste eksempel ramler klassen eller holdet ind i en hel mur af nynorske gloser og fremmedartede bøjningsformer. Til gengæld bliver man som deltager bekendt med et af de digte, nordmænd holder mest af. Kun én verslinje er her identisk: den tredje. Alle de ni øvrige demonstrerer småbitte forskelle mellem de to sprog.

Det er den draumen me ber på at noko vedunderleg skal skje, at det må skje at tidi skal opna seg, at hjarta skal opna seg. at dørar skal opna seg, at kjeldor skal springa – at draumen skal opna seg, at me ei morgonstund skal glida inn på ein våg me ikkje har visst um.	Det er den drøm vi nærer at noget vidunderligt vil ske, at det må ske at tiden vil åbne sig at hjertet til åbne sig at døre vil åbne sig at kilder vil springe – at drømmen vil åbne sig, at vi en morgen vil glide ind i en havbugt vi aldrig har kendt.
---	--

Det er en drøm, vi bærer på, at nabosprogene når som helst hvor som helst og på hvilket som helst niveau i undervisningssystemet kan slå ind i rummet og vise sig at rumme en Økendt bekendthed.

De nominerede værker til Nordisk Råds Litteraturpris i 2020.

Denne drøm kan næres gennem en pragmatisk og realistisk tilgang, hvor det nordiske opfattes som noget, der sker i en situation, og som noget, der skabes af aktørerne på stedet. Afgørende er det, at nordiske indslag frembringer både forundring og genkendelse, og at talte, skrevne og sungne ord på de andre sprog styrker oplevelsen af såvel forskellighed som lighed. Så kan nemlig døre åbnes.

Henvisninger:

Anna Smedberg Bondesson: Dit språk i min mun. Grannspråkets glädje och gagn. Makadam Förlag, Göteborg & Stockholm, 2014

Frans Gregersen & Mette Jørgensen (red.): Nyt nordisk! Initiativer inden for nordisk sprog- og tekstpædagogik. Danske Professionshøjskoler, 2019.

Nordisk kulturuge på Rødding Højskole

Mød nordiske forfattere og kunstnere og smag det nordiske køkken
I samarbejde med Foreningen Norden

3. – 9. oktober

Den islandske forfatter Einar Már Gudmundsson er hovednavnet, når Rødding Højskole for sjette gang arrangerer Nordisk kulturuge. Med kunst, kultur og foredrag sætter kurset fokus på den store interesse, der er for det nordiske ude i verden. Miljøbevidsthed og ansvar for naturen er et nordisk brand. I en urolig verden er der stigende interesse for folkestyre, velfærdssamfund og ligestilling, som det praktiseres i Norden. Men kunsten fortæller, at det nordiske også er en sindsstemning og en erfaring. Årstidernes skiften og naturen giver os i Norden følelsen af et fælles tilhørsforhold. Alt det som nordisk kunst og litteratur har rod i.

Kursusværter: Aage Augustinus, tidl. formand for Rude Strand Højskole og Anette Jensen, tidl. leder af Nordisk Informationskontor i Flensborg.

Velkommen til Rødding Højskole - leverandør af folkeoplysning siden 1844
Anja og Mads Rykind-Eriksen, forstandere

Program

Søndag den 3. oktober

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.
Kl. 16.30: Velkomst v/ Mads Rykind-Eriksen.
Kl. 17.15: Introduktion til ugen v/ Anette Jensen og Aage Augustinus.
Kl. 18.00: "Fra kultur til arkitektur". Højskolevandring v/ Mads Rykind-Eriksen.
Kl. 20.00: "Højskolesang og fortælling" v/ Anette Jensen og Aage Augustinus.

Mandag den 4. oktober

Kl. 9.30: Morgensang v/ Aage Augustinus.
Kl. 10.15: "Jørgen Bukdahl – en europæer i Norden" v/ Aage Augustinus.
Kl. 15.00: "Margrete I – unionsdronningen" v/ museumsinspektør på Nationalmuseet Vivian Etting.
Kl. 20.00: Vi går i Rødding Bio og ser den islandske film "Mælkekrigen" fra 2019.

Tirsdag den 5. oktober

Kl. 9.30: Morgensamling v/ tidligere højskoleforstander Eva Bach.
Kl. 10.15: "Norden lige nu" v/ forbundssekretær i Foreningen Norden Henrik Willén.
Kl. 15.00: Forfattereftermiddag med den finske forfatter og billedkunstner Rosa Liksom.
Kl. 20.00: Kunstneraften med Rosa Liksom.

Onsdag den 6. oktober

Kl. 8.30-22: Heldaftur til Nordfrisland - med besøg i de frisiske kog, halvøen Nordstrand, Husum og det nordiske kulturcenter Mikkelpberg.

Torsdag den 7. oktober

Kl. 9.30: Morgensang v/ Aage Augustinus.
Kl. 10.15: Halldór Laxness – Islands store skald v/ Anette Jensen.
Kl. 15.00: "Norden til Ejderen: Skandinavisme, højforræderi og krig" v/ historiker Rasmus Glenthøj.
Kl. 20.00: Nordic Stories – koncert med Dorthe Højland Group.

Fredag den 8. oktober

Kl. 9.30: Morgensang v/ Anette Jensen.
Kl. 10.15: Nordisk mad v/ kok Anita Kajhøj Ibsen.
Kl. 15.00: "Pasfotos" og "Til rette vedkommende" v/ Einar Már Gudmundsson.
Kl. 17.15: "Sang under kirketag". En tradition i Rødding Frimenighedskirke, hvor byens folk indbydes til at afslutte ugen med sange fra Højskolesangbogen.
Kl. 19.00: Afslutningsaften. Festmiddag med sang, fortælling og ostebord.

Lørdag den 9. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.
Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 5.150 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse). 5.650 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger, program og tilmelding sker til Rødding Højskole på skolens hjemmeside www.rhskole.dk